

Sygn. akt III AUa 1806/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Michał Bober (spr.) SSA Małgorzata Węgrzynowska - Czajewska
Protokolant:	Lidia Pedynkowska

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2012 r. w Gdańsku

sprawy Zakładu (...) Spółka z o.o. w Z.

z udziałem S. Z., G. P., A. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu (...) Spółka z o.o. w Z.

od wyroków Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt IV U 833/12;

z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt IV U 436/12;

z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt IV U 434/12

oraz zażaleń pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

od postanowień zawartych w pkt. II zaskarżonych wyroków

1. oddała apelacje wnioskodawcy Zakładu (...) Spółka z o.o. w Z.;
2. oddała zażalenia pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.;
3. zasądza od wnioskodawcy na rzecz pozwanego kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

4. zasądza od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca (...)Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z.odwołał się od decyzji pozwanego ustalających podstawę wymiaru składek za zatrudnionych u skarżącej zainteresowanych G. P.za XII/2007r., S. Z.za (...), (...), (...), (...)i A. P. (1)za (...)przyjmując, iż przyznane pracownikom w tych miesiącach świadczenia w postaci bonów nie zostały przyznane z uwzględnieniem kryterium socjalnego a tym samym nie stanowiły świadczeń z funduszu socjalnego, lecz jedynie świadczenia dodatkowe, które jako takie nie podlegały wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

W odpowiedzi na odwołania pozwany wniósł o ich oddalenie.

Zaskarżonymi wyrokami Sąd okręgowy w Elblągu oddalił odwołania oraz odstąpił od obciążania wnioskodawcy kosztami procesu – kosztami zastępstwa procesowego. Rozstrzygnięcia zostały oparte na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Skarżąca Spółka (...) – Zakład (...) z siedzibą w Z. w dniu 30.03.1998r. ustanowiła Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Regulamin ten przewiduje wydatkowanie środków Funduszu na: wypoczynek urlopowy pracowników i ich rodzin, działalność kulturalno – oświatową, działalność sportowo – rekreacyjną, pomoc materialno – rzeczową, pomoc zwrotną na cele mieszkaniowe oraz pomoc bezzwrotną na cele mieszkaniowe.

W latach 2004, 2005, 2007 i 2010 skarżąca dokonała wypłaty świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w formie bonów pieniężnych. Świadczenia wypłacane były w miesiącu grudniu każdego z ww. lat, przy czym w 2004r. świadczenie wypłacono 188 osobom, w 2005r. świadczenie wypłacono 194 osobom, w 2007r. świadczenie wypłacono 251 osobom, zaś w 2010r. 321 osobom. Bony w większości zostały wypłacone w jednakowej wysokości, w stosunku zaś do pracowników, którzy podjęli pracę w trakcie trwania danego roku kalendarzowego – w wysokości uzależnionej od okresu świadczenia pracy. Bony wypłacono na podstawie decyzji Zarządu Spółki oraz rady pracowniczej zakładu. Przy rozdzielaniu bonów nie było brane pod uwagę kryterium dochodowe przypadające na członka rodziny każdego z pracowników. Wypłata bonów nie następowała na wniosek pracowników. Zainteresowanym pracodawca wypłacił z funduszu socjalnego w formie bonów: G. P.w grudniu 2007r. kwotę 124 zł, S. Z.w grudniu 2004r. kwotę 100zł, w grudniu 2005r. – 150zł, w grudniu 2007r. – 124zł, w grudniu 2010r. – 183zł, A. P. (1)w grudniu 2010r. kwotę 61zł (zatrudniony od czerwca 2010r.)

Pozwany przeprowadził postępowanie kontrolne mające na celu ustalenie między innymi prawidłowość obliczania składek na ubezpieczenia społeczne, zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. W wyniku przeprowadzonego postępowania pozwany ustalił, iż w miesiącach (...), (...), (...) oraz (...) płatnik składek nie obliczył i nie rozliczył składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od bonów pieniężnych wypłaconych pracownikom finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Z dalszych ustaleń pozwanego wynikało, iż przy przyznawaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie uwzględniono sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników.

Zastrzeżenia do protokołu kontroli wniósł płatnik składek podnosząc, iż wbrew zapisom protokołu, skarżąca spółka przyznała swoim pracownikom bony uwzględniając ich sytuację życiową, rodzinną i materialną. Pracodawca zbadał kryteria niezbędne do przyznania świadczeń bowiem zbadał wysokość osiąganego przez pracowników wynagrodzenia, w oparciu o akta osobowe zaznajomił się z ich sytuacją rodzinną, nadto przyznanie pomocy materialnej wynikało z potrzeb pracowników – bony otrzymali w okresie Świąt Bożego Narodzenia, zatem w okresie zwiększonych wydatków. Skarżąca zarzuciła pozwanemu, iż ustalenia protokołu nie są poparte żadnymi dowodami, zaś pozwany dokonał nadinterpretacji przepisów prawa albowiem nie wszystkie świadczenia przyznawane w ramach zakładowego funduszu

świadczeń socjalnych muszą być przyznane w oparciu o kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej, co jednak, jak podkreśliła skarżąca, nie zmienia faktu, iż pomoc materialna w postaci bonów została przyznana przez płatnika z uwzględnieniem ww. kryteriów. Pozwany nie rozpoznał powyższych zastrzeżeń z uwagi na nie wskazanie przez skarżącą stosownych środków dowodowych.

W oparciu o pokontrolne ustalenia pozwany wydał decyzje ustalające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia za ww. ubezpieczonych we wskazanych miesiącach.

Skarżąca spółka zakwestionowała decyzje ZUS podnosząc w kolejności zarzut:

- przedawnienia należności ustalonych decyzjami ZUS, albowiem od momentu powstania tychże należności do momentu wydania decyzji upłynął już obecnie obowiązujący 5 letni termin przedawnienia należności względem ZUS,

- naruszenia przepisów art. 2 i a art. 8 ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wskazując, że wydanie decyzji nastąpiło bez przeprowadzenia przez pozwanego pełnego postępowania dowodowego. W tym miejscu skarżąca wskazała nadto, że przyznając bony badała indywidualnie dla każdego pracownika takie kryteria jak wysokość osiąganego wynagrodzenia, sytuację rodzinną w oparciu o akta osobowe oraz potrzeby ubezpieczonego – pomoc przyznawana była w okresie Świąt Bożego Narodzenia. Skarżąca zwróciła również uwagę, że jej pracownicy, to w większości jedyne osoby osiągające wynagrodzenia w rodzinie, mający na utrzymaniu rodziny wielodzietne i osiągające dochody poniżej minimum socjalnego. Przeprowadzenie dodatkowych czynności mających na celu zbadanie sytuacji ubezpieczonych, byłoby bezzasadne, gdyż sytuacja ubezpieczonych była skarżącej znana, a koszty tych czynności przewyższałyby wysokość otrzymywanej przez pracowników pomocy materialnej. Skarżąca, powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 23.10.2008r., sygn. II PK 74/08, podniosła również, że regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych może przewidywać wydatkowanie środków funduszu na inne cele mieszczące się w ramach działalności socjalnej oraz ustalać zasady korzystania z tych świadczeń. Tak więc przyznanie bonów pieniężnych nie zawsze musi się odbywać wyłącznie według kryterium socjalnego;

- naruszenia art. 18 ust. 1 i art. 20 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, poprzez przyjęcie, że świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek wyłącznie, gdy są przekazywane według kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, tj. wg. art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zdaniem skarżącej, zakaz ustalania podstawy wymiaru składek rozciąga się na wszelkie świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, także na te, które zostały ustalone w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, choć jak podkreśliła, przyznając bony pracownikom, uwzględnione zostały kryteria z art. 8 ust. 1 ww. ustawy.

W ocenie Sądu odwołanie skarżącej nie zasługiwało na uwzględnienie.

Skarżąca powołując się na przepis art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.Nr 205, poz. 1585) podniosła, iż pozwany bezprzedmiotowo ustalił wysokość podstawy wymiaru składek w sytuacji, gdy z uwagi na upływ terminu przedawnienia, samo zobowiązanie wygasło.

O ile nawet podzielić stanowisko skarżącej, iż przed ustaleniem wysokości podstawy wymiaru składek, pozwany winien wstępnie ustalić, czy składki obliczone od tej podstawy nie już uległy przedawnieniu, to w pierwszej kolejności należy jednak zauważyć, iż do dnia 31.12.2011r. obowiązywał 10 letni termin przedawnienia należności z tytułu składek wobec ZUS. Od dnia 01.01.2012r., na podstawie art. 11 ust. 1 lit. a ustawy z dnia 16.09.2011r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz. U. Nr 232 poz. 1378), wprowadzono 5-letni okres przedawnienia należności z tytułu składek. Należy jednak podkreślić, że nowe brzmienie przepisu art. 24 ust. 4 ustawy o s.u.s., znajduje zastosowanie do terminów przedawnienia, których bieg rozpoczął się przed 01.01.2012r., z tym jednak zastrzeżeniem, że w takim przypadku 5 letni bieg przedawnienia liczony jest od dnia 01.01.2012r. Jeśli zaś przedawnienie rozpoczęte przed dniem 01.01.2012r. miało nastąpić wcześniej - zgodnie z brzmieniem wcześniejszych

przepisów - wówczas jego upływ nastąpi z upływem tego wcześniejszego terminu. Skarżąca błędnie więc przyjęła rozpoczęcie biegu 5 letniego okresu przedawnienia począwszy od dnia wymagalności składki.

Nadto umknęło uwadze skarżącej, że nawet gdyby przyjąć, iż 5 letni bieg terminu przedawnienia winien być liczony od dnia powstania zobowiązania, to i tak należności za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach, a konkretnie najdalej za grudzień 2004r., w dacie wydania zaskarżonej decyzji nie uległyby jeszcze przedawnieniu.

Niemniej jednak, jak wskazano wyżej, w stosunku do należności, które nie uległy przedawnieniu do dnia 31.12.2011r., 5 letni okres przedawnienia liczony może być dopiero od dnia 01.01.2012r. W niniejszej sprawie należność składkowa dotyczyłaby najdalej miesiąca grudnia 2004r., której wymagalność przypadałaby w styczniu 2005r. Zatem 10 letni okres przedawnienia upływałby w styczniu 2015r. Tak więc zarówno w dacie wejścia w życie przepisu ustalającego 5 letni termin przedawnienia należności z tytułu składek, jak i w dacie wydania zaskarżonej decyzji hipotetyczna należność składkowa była wciąż wymagalna. W świetle powyższego, zarzut bezpodstawnego ustalenia przez pozwanego podstawy wymiaru składek, nie mógł być uwzględniony.

Odnosząc się zaś do zasadności nie wyłączenia z podstawy wymiaru składek świadczeń w postaci bonów pieniężnych przekazanych przez skarżącą zatrudnionym u niej pracownikom, na wstępie wskazać należy, że podstawowym aktem prawnym regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest wyżej już cytowana ustawa z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz rozporządzenia wydane w oparciu o delegacje w niej zawarte.

Art. 18 ust. 1 ww. ustawy stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa między innymi w art. 4 pkt 9 (przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych). W oparciu o delegację zawartą w art. 21 ustawy systemowej, Minister Pracy i Polityki Socjalnej wydał w dniu 18.12.1998r. rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U.Nr 161, poz. 1106), w którym w § 2 wymienione zostały przychody nie stanowiące podstawy wymiaru składek. W pkt 19 powyższego paragrafu rozporządzenie wskazuje na świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych jest formą pomocy socjalnej realizowanej przez pracodawcę i zasadą jest, że fundusz ten musi być realizowany zgodnie z założeniami ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U.Nr 70, poz. 335), która w art. 2 pkt 1 definiuje pojęcie działalności socjalnej jako usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno – oświatowej, sportowo – rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej – rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Jednocześnie art. 8 ust. 1 ustawy stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zasada ta nie przewiduje żadnych wyjątków w tym zakresie i nie może jej zmienić nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określający zasady wykorzystywania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w tym ich podział na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz warunki ich przyznawania. Każdorazowe udzielenie pomocy zarówno rzeczowej, materialnej, jak i finansowej, powinno być więc poprzedzone wcześniejszą weryfikacją sytuacji życiowej, rodzinnej oraz materialnej osoby ubiegającej się o świadczenie.

W ocenie Sądu przeprowadzone postępowanie wykazało, iż wypłata bonów pieniężnych przez skarżącą dokonana została z naruszeniem zasad wynikających z ww. przepisów, albowiem nie mieściła się w zakresie i nie realizowała celów działalności socjalnej zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Pomoc materialna w formie bonów pieniężnych nie została przewidziana w regulaminie ZFŚS obowiązującym w zakładzie pracy skarżącej spółki. Regulamin ten w dziale V przewiduje wydatkowanie środków Funduszu na: wypoczynek urlopowy pracowników i ich rodzin, działalność kulturalno – oświatową, działalność sportowo – rekreacyjną, pomoc materialno – rzeczową,

pomoc zwrotną na cele mieszkaniowe oraz pomoc bezzwrotną na cele mieszkaniowe, przy czym pomoc materialna – rzeczowa – finansowa (ad. 4) realizowana jest poprzez zapomogi bezzwrotne – w przypadku zdarzeń losowych (choroba, śmierć członka rodziny), zapomogi bezzwrotne – dla osób samotnie wychowujących dzieci oraz zapomogi bezzwrotne dla rodzin wielodzietnych. Faktem jest, że miejscowość, w której skarżąca spółka ma swój zakład pracy i z której pochodzi większość zatrudnionych u skarżącej pracowników, znajduje się w obszarze o bardzo dużym stopniu bezrobocia, co daje podstawy do przyjęcia, że pracownicy spółki mogą być jedynymi żywicielami swoich rodzin oraz że ich warunki materialno bytowe są przez to na granicy lub nawet poniżej minimum socjalnego, przez co wielu z nich kwalifikowałoby się do otrzymania pomocy socjalnej. Jednakże nawet jeśli by przyjąć, iż przedmiotowe boni pieniężne miały stanowić formę takiej właśnie zapomogi bezzwrotnej, to winny być one wypłacane pracownikom na ich indywidualne wnioski, a nie w związku ze zwiększonymi wydatkami w okresie przedświątecznym wszystkim pracownikom. Trudno jest także przyjąć, by wszyscy pracownicy skarżącej stanowili osoby bądź to samotnie wychowujące dzieci, bądź też będące członkami wielodzietnych rodzin. Skarżąca w żaden sposób nie wykazała by faktycznie każda z osób, które otrzymały boni, spełniała przynajmniej jeden z tych warunków wynikających z regulaminu ZFŚS, a swoje stanowisko opierała jedynie na ogólnym stwierdzeniu o strukturalnym bezrobociu panującym w Z. i jego okolicach oraz uzyskiwaniu przez pracowników spółki dochodów poniżej kryterium socjalnego. Wbrew twierdzeniom skarżącej, rozdzielenie bonów pomiędzy pracowników, nie zostało poprzedzone analizą ich sytuacji życiowej, rodzinnej oraz materialnej. Twierdzenia o posiadaniu wiedzy o sytuacji materialnej pracownika – w oparciu o wysokość osiąganego przez niego wynagrodzenia, sytuacji rodzinnej – w oparciu o jego akta osobowe, oraz jego potrzebach – pomoc została udzielona z uwagi na zwiększone wydatki w okresie Świąt Bożego Narodzenia, zdaniem Sądu, nie potwierdzają przeprowadzenia przez pozwaną weryfikacji sytuacji pracowników. Dopiero na etapie postępowania sądowego skarżąca przedstawiła kartę wynagrodzeń zainteresowanej wskazując, że w spornym okresie, jej wygródzenie oscylowało w okolicach wynagrodzenia minimalnego. Skarżąca wskazała wówczas nadto, że zainteresowana otrzymywała dochody poniżej kwoty minimum socjalnego. Skarżąca nie przedstawiła jednak jak kształtuje się sytuacja rodzinna zainteresowanej, co uniemożliwiło faktyczną ocenę sytuacji życiowej zainteresowanej. Skarżąca wskazała również, że odstąpiła od szerszego badania sytuacji pracowników, gdyż nie chciała generować dodatkowych znacznych kosztów przeprowadzenia takiego badania. Zdaniem Sądu odebranie od pracowników powszechnie stosowanych oświadczeń o stanie rodzinnym i dochodach, nie wygenerowałoby tak wielkich kosztów, które znacznie przekroczyłyby wartość przekazanych pracownikom bonów, a pozwoliłoby na faktyczne zbadanie ich sytuacji materialnej.

W trakcie postępowania przed pozwanym główna księgowa spółki do protokołu kontroli ZUS wskazała, że kryteria socjalne nie były brane pod uwagę przy rozdzielaniu bonów, pracodawca nie badał kryterium dochodowego na członka rodziny każdego z pracowników.

W ocenie Sądu listy wypłat bonów oraz zestawienie przedstawiające wartość otrzymanych bonów przez poszczególne grupy pracowników, utwierdzają w przekonaniu, iż przyznanie i podział bonów odbył się z naruszeniem zasad wynikających z ustawy o ZFŚS.

W ocenie Sądu listy wypłat bonów oraz zestawienie przedstawiające wartość otrzymanych bonów przez poszczególne grupy pracowników, złożone do akt IV U 873/12, a które Sądowi znane są z urzędu, utwierdzają w przekonaniu, iż przyznanie i podział bonów odbył się z naruszeniem zasad wynikających z ustawy o ZFŚS. Z przedłożonego zestawienia wynikało, że pracownicy produkcyjni otrzymujący wynagrodzenia minimalne otrzymali boni o wartości równej (np. 100zł w 2004r.) lub niższej (np. 50zł w 2004r.) niż pracownicy administracyjni otrzymujący wynagrodzenia powyżej trzykrotności minimalnego wynagrodzenia, a którzy otrzymali boni o wartości 100 zł każdy. Brak dokonania przez skarżącą wnikliwej oceny sytuacji rodzinnej i materialnej pracowników wyklucza przyjęcie, iż właśnie pracownicy administracyjni zarabiający powyżej trzykrotności minimalnego wynagrodzenia stanowili najgorzej sytuowaną grupę pracowników. Dokonanie więc podziału bonów w sposób zobrazowany w przedłożonym zestawieniu, narusza zasadę przyznawania świadczeń socjalnych stanowiącą, że im gorsza sytuacja danej osoby uprawnionej do korzystania z pomocy socjalnej, tym wyższe świadczenia powinna ona otrzymać. Zasada ta wyklucza przyznawanie świadczeń z funduszu w jednakowej wysokości wszystkim uprawnionym pracownikom. Mimo iż skarżąca dokonała zróżnicowania

pomiędzy pracownikami niektórych grup pracowniczych, to jednak, jak sama wskazała na rozprawie w dniu 10.07.2012r., zróżnicowanie to opierało się na kryterium stażu danego pracownika w zakładzie. Powyższe znalazło potwierdzenie również w zeznaniach głównej księgowej skarżącej spółki.

Nie można również pominąć okoliczności, iż na listach wypłat bonów znalazły się nazwiska B. L. i H. L. – udziałowców i prezesów spółki, przy czym za każdym razem otrzymywali oni bonusy w najwyższej z możliwych wysokości /listy wypłat za 2007 k 129 – akt ZUS/. Zdaniem Sądu, już z samego doświadczenia życiowego wynika, że sytuacja materialna prezesów firm, których działalność prowadzona jest nawet na obszarach o dużej skali bezrobocia, i których pracownicy często są jedynymi żywicielami rodzin, w tym rodzin wielodzietnych, z pewnością znacząco odbiega od sytuacji pracowników firmy, mających dochody poniżej minimum socjalnego. Skarżąca nie wykazała by ww. osoby były w choćby podobnej sytuacji jak pozostali pracownicy spółki, co więcej, nie była w stanie określić ile zarabiają i czy żyją poniżej minimum socjalnego. W tej sytuacji przyznawanie pomocy socjalnej stanowi rażące naruszenie zasad przyznawania świadczeń z ZFŚS.

Brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy z.f.ś.s. nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Wypłata świadczeń w takiej samej wysokości jest w istocie przyznaniem pracownikom dodatku do wynagrodzenia. Przepis cytowany wyżej wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznanego świadczenia a sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Świadczenia wypłacane przez pracodawcę z naruszeniem zasady dysponowania środkami określonej w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, nie mogą być oceniane w sensie prawnym jako świadczenia socjalne i nie mogą w związku z powyższym korzystać z uprawnień przyznaných tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych.

W przedmiotowej sprawie w związku z faktem, że wszyscy pracownicy otrzymywali bonusy o jednakowej wartości, to bonusy te należy oceniać jako świadczenia dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenia z funduszu socjalnego ze wszystkimi konsekwencjami prawnymi w stosunku do pracowników, jak i wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy. Skoro wypłata bonów nie miała charakteru socjalnego, to bonusy należy uznać za przychód w świetle art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o s.u.s. w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27.08.2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych).

W świetle powyższego Sąd uznał, że decyzje pozwanego ZUS O/E. odpowiadają prawu i oddalił odwołania.

Biorąc pod uwagę precedensowy charakter sprawy, znaczenie rozstrzygnięcia sprawy dla skarżącej, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, a także fakt, że obciążenie jej kosztami w kilkuset jednakowych sprawach mogłoby negatywnie wpłynąć na sytuację finansową firmy, w konsekwencji doprowadzając nawet do redukcji zatrudnienia, w sytuacji gdy działa ona obszarze, gdzie stopień bezrobocia przewyższa znacznie średnią krajową, Sąd na zasadzie art. 102 kpc odstąpił od obciążania skarżącej kosztami procesu

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca zarzucając rozstrzygnięciu naruszenie:

1. Przepisów postępowania:

- art. 233 §1 kpc poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego, a w konsekwencji ustalenie sprzeczne z zasadami logiki i zebrany w sprawie materiałem dowodowym, że:

- skarżący przy przyznawaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie uwzględnił sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników;
- wypłata bonów nie realizowała celów działalności socjalnej zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;

- pomoc materialna w formie bonów nie została przewidziana w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązującym w zakładzie pracy skarżącej spółki.

- art. 271 §1 kpc w zw z art. 235 §1 kpc poprzez dokonanie ustaleń z naruszeniem zasady bezpośredniości w oparciu o protokół przesłuchania głównej księkowej - E. Z. (1) sporządzony w postępowaniu kontrolnym przeprowadzonym przez ZUS;

2. Przepisów prawa materialnego:

- art. 18 ust. I w zw. z art. 20 ustawy z dnia 13 października o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z §2 ust. 1 pkt 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na

ubezpieczenie emerytalne i rentowe poprzez niezastosowanie i przyjęcie, że świadczenia dla pracowników wypłacane ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowią podstawę wymiaru składek ZUS;

- art. 2 w zw. z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych z dnia 4 marca 1991r. poprzez niezastosowanie i przyjęcie, że pomoc materialna w formie bonów nie została przewidziana w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązującym w zakładzie pracy skarżącej spółki;

- art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z. dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędna interpretację i uznanie, że kryterium socjalne odnosi się do każdego rodzaju działalności socjalnej świadczonej przez zakład pracy w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;

- przepisu §2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe poprzez błędna interpretacje i uznanie, iż świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek, wyłącznie gdy są rozdzielane z uwzględnieniem kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu;

- art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędna, interpretację i uznanie, że organ rentowy posiada uprawnienia do ingerencji w zasady przydziału środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to jest w badanie sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników, podczas gdy wymieniony przepis uprawnienia kontrolne przyznaje jedynie związkom zawodowym;

W konsekwencji wnioskodawca wniósł o Zmianę zaskarżonych wyroków w kierunku ustalenia, że świadczenia w postaci bonów pieniężnych finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przekazane Zainteresowanym nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne:

Rozstrzygnięcia w części odstępującej od obciążenia wnioskodawcy kosztami procesu zaskarżył również pozwany zarzucając im naruszenie art.102 k.p.c. w zw. z art.98 k.p.c. poprzez bezpodstawne odstąpienie od obciążania skarżącej kosztami procesu.

W konsekwencji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje.

Zważywszy na tożsamość problematyki prawnej oraz argumentacji zawartej w środkach zaskarżenia, działając na podstawie art.219 k.p.c. opisane wyżej trzy sprawy przesłane do Sądu Apelacyjnego zostały połączone do wspólnego rozpoznania a także rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarówno apelacja jak i zażalenie nie zasługują na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości aprobuje wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia ustalenia i rozważania poczynione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyjmując je za własne, co uchyła obowiązek ich ponownego powielania. Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny na podstawie dowodów oferowanych przez strony w tym w szczególności wnioskodawcę reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika. Mając na względzie zasady prowadzenia kontradiktoryjnego procesu cywilnego Sąd zwolniony jest z obowiązku gromadzenia wszystkich dowodów, zaś rozstrzygnięcie może zapaść w takim stanie dowodów jakie zaoferują strony zgodnie z rozkładem ciężaru dowodowego (o ile tylko możliwe jest w takiej sytuacji orzekanie). Sąd Okręgowy przedstawił też bardzo wnikliwą analizę prawną na podstawie dokonanych ustaleń, niewadliwie odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego. Zaakcentować należy, że systemowa wykładnia w szczególności przepisów art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t.: Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.) w zw. z art. 1 ust. 1 i art. 2 pkt 1 tej ustawy oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t.: Dz.U. z 2010r. Nr 51, poz.307 ze zm.) w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t.: Dz.U. z 2009r. Nr 205, poz.1585 ze zm.) jest ugruntowana zarówno w judykaturze sądów administracyjnych jak i Sądu Najwyższego.

Zarzuty apelacyjne w znacznej mierze stanowią powtórzenie argumentacji prezentowanej przed Sądem I instancji i w takim zakresie nie wymagają odniesienia.

Pozbawiony doniosłości jest zarzut obrazy prawa procesowego tj. art. 271 §1 k.p.c. w zw z art. 235 §1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady bezpośredniości postępowania. Odsyłając do rozważań zaprezentowanych powyżej godzi się przypomnieć, że dysponentem postępowania dowodowego są strony. Tak też nic nie stało na przeszkodzie by wnioskodawca – reprezentowany wszak przez profesjonalnego pełnomocnika – zawniósł o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania wskazanej osoby w charakterze świadka. To, że tego nie uczynił, świadczy o tym, że zgadzał się ze znanym mu oświadczeniem Pani Z. złożonym w postępowaniu administracyjnym, które zostało przedłożone Sądowi wraz z aktami ZUS. Trudno się zresztą temu dziwić jeśli się zważy, że oświadczenie to pochodzi z zeznań E. Z. złożonych w postępowaniu administracyjnym po uprzedzeniu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Co więcej, na podstawie tych zeznań Sąd poczynił ustalenia, że u wnioskodawcy obowiązuje regulamin ZFŚS o takiej treści jak dokument z 1998r. złożony do akt ZUS oraz, że bony wydano w oparciu o inne kryteria, niż kryteria socjalne. Ustalenia te z powodzeniem można wyprowadzić także z innych okoliczności. W kwestii obowiązywania regulaminu analogicznie wypowiedział się na rozprawie apelacyjnej aplikant upoważniony do reprezentowania pozwanego. Co do zasad przyznawania bonów, to wnioski o braku zastosowania kryterium socjalnego można z powodzeniem wyprowadzić z treści pism procesowych wnioskodawcy, nawet mimo dość labilnej i dostosowującej się do twierdzeń pozwanego argumentacji a także z oświadczenia złożonego na rozprawie przed Sądem I instancji.

Ustalenia poczynione przez Sąd I instancji jednoznacznie wskazują, że faktyczną przesłanką przyznania pracownikom jednakowej wartości bonów było nie szczegółowe rozważenie ich sytuacji socjalnej, ale chęć jednolitego obdarowania wszystkich pracowników bonami w związku ze zwiększonymi wydatkami w okresie przedświątecznym. Na taką zresztą motywację wskazuje sam wnioskodawca. Postępowanie wnioskodawcy choć charakteryzuje się szlachetnymi pobudkami, pozostaje w sprzeczności z celem i sposobem zarządzania funduszem, z którego środki na ten cel przeznaczone. Sąd Najwyższy stoi w tym zakresie na jednoznacznym stanowisku podkreślając, że przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie stanowi podstawy przyznania wszystkim pracownikom świadczeń pieniężnych, które nie zmierzają do realizacji celów socjalnych zgodnych z art. 1 ust. 1 i art. 2 pkt 1 tej ustawy (wyrok z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07). To pracodawca jako organ administrujący funduszem ponosi odpowiedzialność za poprawność wydatkowania jego środków, które muszą być zgodne z celem funduszu. Takim celom powinien odpowiadać również regulamin. Jak wskazuje Sąd Najwyższy (wyrok z dnia 20 sierpnia 2001 r. w sprawie I PKN 579/00), pracodawca administrujący środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może ich wydatkować niezgodnie z regulaminem zakładowej działalności socjalnej, którego postanowienia nie mogą być sprzeczne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego to jest uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej

osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Analizując obowiązujący u wnioskodawcy regulamin funduszu Sąd Okręgowy nie dopatrywał się możliwości przyznania bonów pracownikom. Argumentacja pozwanego o dorozumianej zmianie zasad regulaminu w tej materii pozostaje w sprzeczności z treścią art.8 ust.2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, co jest o tyleż niezrozumiałe, że wnioskodawca zarzuca naruszenie tego akurat przepisu. Nawet gdyby jednak doszło do zmiany regulaminu i rozszerzenia katalogu świadczeń wypłacanych na jego podstawie, w grę wchodziłoby i tak nadrzędnie obowiązujący przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnym. Jeżeli wypłata bonów towarowych nie ma charakteru socjalnego, gdyż nie wiąże otrzymania bonów z kryterium socjalnym, to bony należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych) (teza 3 przywołanego przez Sąd Okręgowy wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r. w sprawie I UK 121/09). Przeciwne argumenty wnioskodawcy okazały się nietrafne. Niezastosowanie kryterium socjalnego przy przyznawaniu omawianego świadczenia było oczywiste i jako naruszające przepisy art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie spełniało przesłanek świadczenia finansowanego ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości zgadza się z Sądem I instancji w zakresie odrzucenia argumentacji wnioskodawcy co do tego, że sytuacja pracowników znana mu była niejako z racji posiadania akt osobowych pracowników i znajomości realiów terenu i środowiska, w którym prowadzi działalność gospodarczą. Odcinając się od powtarzania słusznej argumentacji Sądu I instancji dodatkowo postawić można pytanie, na które wnioskodawca nie próbował nawet przedstawić odpowiedzi przy rozpoznaniu sprawy A. P. (1). Skoro bowiem wnioskodawca ocenił sytuację wszystkich pracowników jako jednakowo ciężką, to czym wytłumaczyć fakt, że zainteresowany A. P. otrzymał za rok 2010 świadczenie w kwocie 61zł a nie w kwocie 124zł albowiem świadczenia w takich właśnie kwotach otrzymali G. P. i S. Z.. Skoro znana wnioskodawcy sytuacja wszystkich pracowników była jednakowo trudna i wszyscy wymagali jednakowego wsparcia w okresie przedświątecznym, to konsekwentnie A. P. otrzymać powinien takie samo wsparcie. Na tak postawione pytanie odpowiada Sąd Okręgowy wskazując na zastosowanie kryterium dotyczącego wyłącznie stażu pracy a więc kryterium obojętnego z punktu widzenia przepisów ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Wnioskodawca nie podjął z tym żadnej polemiki, zaś na rozprawie w dniu 21.08.2012r. (k.117 akt) oświadczył, że „w ocenie strony skarżącej bon towarowy nie jest świadczeniem socjalnym”. W zasadzie samo to oświadczenie winno implikować treść rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego. Skoro bowiem pracodawca dokonał wypłaty, co do której przyznaje, że nie była ona świadczeniem socjalnym – to decyzja pozwanego jest prawidłowa bez konieczności jakichkolwiek dalszych rozważań. Skoro pracodawca wypłaca pracownikowi świadczenie nie będące świadczeniem socjalnym, to oczywistym jest, że wypłata tego świadczenia nie może się odbyć z funduszu świadczeń socjalnych.

Z jednym tylko argumentem wnioskodawcy zgadza się Sąd Apelacyjny. Trudno jest zaaprobować twierdzenie co do tego, iż świadczenia z Funduszu mogą być wypłacane wyłącznie na wniosek pracownika, a – jak się wydaje – takie stanowisko przedstawił Sąd I instancji. Jest to stanowisko oczywiście błędne. Nic w ocenie Sądu Apelacyjnego nie stoi na przeszkodzie, by pracodawca uruchomił środki z Funduszu bez wniosku pracownika. Co więcej, nic nie stoi na przeszkodzie aby te środki zostały uruchomione względem wszystkich pracowników w okresie przedświątecznym właśnie w związku z oczywistymi potrzebami pracowników związanymi ze zwiększonymi wydatkami. Zawsze jednak przy rozdziale środków pracodawca powinien kierować się kryterium socjalnym a takie kryterium nakazuje konieczność indywidualnej oceny sytuacji socjalnej adresatów pomocy. Oczywiście sąd nie ma żadnej możliwości weryfikowania tej oceny pod kątem zasadności, sprawiedliwości. Obowiązkiem sądu jest wyłącznie dokonanie oceny, czy pracodawca kierował się takimi kryteriami, czy też nie i w tym zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłową ocenę, właściwie umotywowował swoje rozstrzygnięcia i motywacja ta spotkała się z pełną aprobatą Sądu Apelacyjnego. Wzmiankowany zaś fragment rozważań Sądu I instancji nie miał dla rozstrzygnięcia żadnego znaczenia.

W konsekwencji brak jest uzasadnienia do skutecznego stawiania zarzutu obrazy prawa materialnego w odniesieniu do wszystkich wskazanych w osnowie apelacji przepisów.

W tym stanie rzeczy apelacja wnioskodawcy podlegała oddaleniu stosownie do art.385 k.p.c.

Skutkiem oddalenia apelacji jest zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz pozwanego kwot po 120zł od każdej z połączonych do rozpoznania spraw (razem 360zł) stosownie do art.108 §1 k.p.c., art.98, 99 k.p.c. oraz §11 ust.2 i §12 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (Dz.U. Nr 163, poz.1349 ze zm.)

Także zażalenie pozwanego podlegało oddaleniu.

Sąd Okręgowy prawidłowo uzasadnił przesłanki rozstrzygnięcia opartego na art.102 k.p.c. i z uzasadnieniem tym w całej rozciągłości zgadza się Sąd Apelacyjny. Faktem znanym Sądowi Apelacyjnemu z urzędu jest to, że przed Sądem Okręgowym w Elblągu zawisło bardzo wiele spraw z odwołań wnioskodawcy i dotyczą one podstawy ubezpieczenia społecznego w stosunku do pozostałych pracowników – beneficjentów wypłaconych świadczeń. Zgodzić się należy z wnioskodawcą, że konieczność wniesienia odwołań jednorazowo we wszystkich sprawach wymuszały terminy zaskarżenia decyzji. Wnioskodawca miał prawo poddać i poddał stanowisko pozwanego weryfikacji w postępowaniu sądowym. Sądowi Apelacyjnemu nieobce są także - sygnalizowane choćby w apelacji - odmienne stanowiska innych sądów apelacyjnych w sprawach zbliżonych problematycznie. W tej sytuacji trudno byłoby uznać, że pozwany wnosząc odwołania wciągnął pozwanego w niepotrzebny spór, którego mógł i powinien uniknąć. Taka konstatacja upoważniała Sąd do sięgnięcia po instytucję nieobciążania wnioskodawcy kosztami postępowania przewidzianą do wyjątkowego stosowania w art.102 k.p.c. Skutkiem oddalenia zażalenia jest zasądzenie od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kwot po 120zł od każdej z połączonych do rozpoznania spraw (razem 360zł) stosownie do art.108 §1 k.p.c., art.98, 99 k.p.c. oraz §11 ust.2 i §12 ust.2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (Dz.U. Nr 163, poz.1349 ze zm.). Oczywiście aprobata w stosunku do rozstrzygnięcia Sądu I instancji w przedmiotowych sprawach nie rozciąga się na wszelkie inne sprawy, które muszą podlegać indywidualnym ocenom. Aprobata ta nie mogła również skutkować konsekwentnym zastosowaniem tej reguły w postępowaniu apelacyjnym w sytuacji, gdy wnioskodawca nie widział przeszkód w domaganiu się zwrotu obiektywnie należnych mu kosztów w postępowaniu zażaleniowym.